

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadványban átvéve:
 Egész évre... 10 kor.
 Félévre... 6 "
 Helyben készve beréve:
 Egész évre... 20 kor.
 Félévre... 12 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Félévre... 15 "

TISZÁNTUL

POLITIKAI NAPILAP

Előfizetők minden nap a határ és
 Szeged városi napok kivételével

Beosztás és kiadók: Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

A beosztás és kiadók visszafizetésére vagy megfizetésére nem vállalkozunk.

Hirdetések és kiadványok a kiadókhoz intézendők.

Árnyékban és a 3. oldal.

NAGYVÁRAD, április 28.

Takarékos Tisza-kormány.

(Dr. H. L.) Tisza István gróf, aki tudvalegleg lesajnálta a Széll-kormányt a sárga földig és munkásságát teljesen meddőnek minősítette, bangzatos ígéretei közben azt a kijelentést is megengedte magának, hogy a Széll-kormány beruházási javaslatából kiküszöbölte a fölösleges befektetéseket és helyüket produktív beruházásokkal pótolta. Mindenki azt várta ezek után, hogy a beruházási összeg a Széll-éra propozíciójával szemben tetemesen megapadt. És csodák csodája, éppen az ellenkezője történt, amennyiben a beruházás tetemesen megszorodott.

A Széll-kormány 256 milliót kért beruházásokra. A könyvatosok a Tisza-uralom alatt eleinte csakugyan 250 millióról terveztek. Nemsokára azonban már 280 milliót emlegettek, ebből aztán 300 millió lett, ma pedig tudnivaló, hogy a Tisza-kormány 321 millió koronát kér a nemzettől állami beruházásokra.

Ezekkel a beruházásokkal a résen álló ellenzék egyáltalán nincsen megelégedve. Sokalja összegüket, annyival is inkább, mivel több tekintetben céljukat sem helyesli és kortespolitikát lát bennük. Annyi bizonyos, hogy ezek a beruházások még a szokottnál is nagyobb terhet rónak az országra és nem egy van közöttük olyan, amely bizony nem egyezik a miniszterelnök ígéretével, mert cseppet sem jövedelmező.

Vegyük e beruházásokhoz a nem ré- giben megszavazott fizetésemeléseket. Emel- lik fizetését az állami tisztviselőknek, fizetésemelésben részesülnek a megyei tisztviselők, a községi és körjegyzők és — a liberális egyházpolitika uralmának tízéves jubileumi emlékére — az állami anyakönyvvezetők is. Emelkedik a had- seregére fordítandó összeg is és jelentéke- nyen emelkedni fog az civillista is.

De hát honnan telik mindez, hiszen az ország és kivált az alsóbb, a szegé- nyebb néposztályok, a kiscgazdák és kis- iparosok, a középbirtokosok ugys agyon vannak már nyomorítva a sok adóteher- rel. Örökösen fajpolitikát hangoztatnak itt is, ott is, éppen a liberálisok a leg- sújtásosabb hazafiak, a legöblösebb torku sovíniszták, de a viláért sem vennék észre, hogy a fajmagyarság ezeréves fá- jának gyökerét éppen az ő közgazdasági rendszerük rothasztja el. A gyáripar, a nagy tőke az szabadon grasszal a börzén, ahol ujabban nevelésesen csekély illeté- ket fizet, mialatt munka nélkül mesés vagyont szerezhet, de a veritékes munka garasainak nem hogy kisebbednek, még egyre növekszik az adója.

Buzáth Ferencz a néppárt nevében javaslatot nyújtott be az 1200 koronás létminimum adómentessége tárgyában és pártja nevében bejelentette, hogy a tiszt- viselői fizetések emelését méltányosnak tartja ugyan, de a nép baján kell legelő- szőr segíteni, mert annak jólétét senki sem emeli, csak az adóját emelik folyto- nosan; éppen ezért a néppárt csak ak- kor szavazza meg a fizetésemelést a tiszt-

viselőknél, ha a kormány az 1200 ko- ronás létminimum adómentességét bizto- sítja. Az egész ellenzék helyesléssel fo- gadta ezt az állásfoglalást, a kormány- elnök azonban eddigi taktikájához híven ezúttal is kibuvót keresett és kitért a határozott válasz elől. Azt mondotta ugyanis, hogy elvileg nagyon helyesli ugyan a létminimum adómentességét, ha- nem ezt a kérdést majd az ígérek sorá- ban kilátásba helyezett adóreform fogja megoldani. Ez magyarul annyit tesz, hogy nesze semmi, fogd meg jól.

A Tisza-kormány, mint ezekből is látszik, nagyon takarékos. Spórol a dij- nokokon, mert ezeknek nem emeli a fize- tését. Persze, ezek a szegény ördögök jobban várhatnak, mint például a főszol- gabírák. Spórol az elhagyott gyermeke- ken, miután közelebről úgy intézkedett, hogy az elhagyott gyermekek eltartásáról csak abban a legvégső esetben gondos- kodják az állam, ha már mindenféle hely- hatósági bizonyítvánnyal kimutatható, hogy a gyermekeknek semminéven neve- zendő hozzátartozóik nincsenek.

Kimondja még ezek után is, hogy a kormány finanszpolitikája nem szerencsés és nem humánus?

A miniszterelnök az olasz bor- vámról.

Tisza István miniszterelnök a következő átiratot adta ki:

A Tokaj Hegyaljai Bornagytermelők Szö- vetkezetének, Sz. rencs. Volt szerencsém meg-

„TISZÁNTUL” TÁRCZAJA.

Az árvaleány álma.

— Igaz történet

Írta: Püspöky Gracian.

Kedves olvasóim, ha vissza gondolnak Önök hazánk történelmének egyik régmúlt ne- vezetes időszakára, kell, hogy eszébe jusson ama világraszóló lovascsata, mely 1278-ban Morvaországban egy kies szép völgyben és az av- valhatáros fensíkon: Brüsaun és Brünlitz mellett végbement.

Ez a győzelmes, a magyaroktól kivított, de a nemzetre végre is átkot hozó nagy csata volt tulajdonképen a Hab-bur-dinasztia ké- sőbbi uralmának első alapköve; mert: ebben az óriási lovascsatában verte tönkre a mi Arpád-házi királyunk, IV. (Kun) László, az ő negyven-zer lovasságával és tízezer gy- logsá- gával az egyesített Cs. h., Silesien, Morvi n és az egyéb, még hozzá tartó szláv tartományok

főlött uralkodó O tokár cseh királynak óriási hadait, melyeket ez a szerencsétlen király nem a magyarok ellen, hanem csakis az ő g ül lt ell-n-ége, a Hab-burgi Rudolf német és római császár ellen indított. — Sajnos és elszomorító körülmény, hogy ez a vitéz, nagy király Otto- kár, ebben az óriási lovascsatában egy magyar vitéz buzóványa által lelte halálát. — Es ha ez nem történik, akkor most a történelem lap- jai egészen másként lennének írva és Európa térképe egészen másként nézne ki...

No, de mindegy: borítsunk fátolt a mul- takra. — Itt van a régi Morvientől egy hir- neves és hibuzgó róm. kath. család, a Kucsera, melynek ős-eldő-i valaha Otokár királynak jobbágyai, sőt a családnak egyik — Ausztriá- ban visszamaradt — a maig is virágzó ága bá- rói rangra emeltetett, — minden ivadéka és tagja (már gazdaságánál fogva is) minden idő- ben i-tápolója és jótévéje volt a szűkölködők- nek.

Mielőtt ez a család Morvienből, Silesián át, hozzánk Magyarországra költözött, ottani várkastélyuk termei örömben uszott a hadi- faradalmakat kipihent vitéz-eknek dallamos mu- latozásaitól és zenéknek visszhangjaitól. — Ringett, r zgett és harsogott várkastélyuknak minden terme a vitézeknek harci énekeitől és csatadallaiól.

Évszázadok teltek el azóta és peregték le poszemként a Mindenségnek örökkévalóságába. Időközben a Kucs- era család magyarrá lett; mint ilyen, még az 1848—49-iki szabadságharcunk- ban is részt vett, s a köz-Imulban pedig el- aggodt régi hővédeinket is segélyezte volt.

Sajnos azonban, hogy egyizben egy kis szu, egy apró r gódó férgecske mint a gyászos eldérzetnek jövendő következménye dult a Ku- cs- era család szép és k dves leányának, az ár- ván maradt Mariska- nek szívében. — Ez sőtől is következte hető, mert Mariska egy borongós reggelen, a mikor csal dja tagjainak és fran- czi ársalgónőj- nek körében, imígyen szölt avjához és nag néni- hez Na áliához, akik kü-

Róth Mutóda

ajánlja ez évad legújabb mintájú raktáron levő

AUDERSCHU-féle

angol zephyr-szövetből méret szerint készíthető uri féléhőneműit.

kapni a t. Szövetkezeti beadványát az olasz borvám ügyében. Megnyugtathatom a t. Szövetkezeti iránt, hogy a kormány is teljesen át van hatva a kérdés nagy horderejétől és hogy azért legfőbb törekvését képezi, hogy az, bortermelőink jogosult érdekeinek megfelelően nyerjen megoldást. Budapesten, 1904. évi április hó 21-én.

Tisza s. k.

Prohászka a keresztény szocializmusról.

Megemlékeztünk már róla, hogy a *Társadalomtudományi Társaság*, mely azelőtt az evolúció kizárólagos gyűhelyének tartotta magát, legutóbb szakított ezzel az irányzattal és egy előadási ciklust indított meg a társadalmi fejlődés négy főbb irányáról.

A keresztény irányt a hírneves író *Geöcze Sarolta* ismertette; a későbbi előadásokon a vitázók közül *Bernát István*, dr. *Giesswein Sándor*, *Baross János* és dr. *Prohászka Ottokár* vallották magukat az irány híveinek.

Prohászka előadása éppen abba az időbe esett, amikor a vasutas-sztrájk világhírű szenzációja minden más eseményt háttérbe szorított.

Erdekesnek tartjuk bár elkésve is — legalább kivonatban ismertetni *Prohászka* előadását a következőkben:

Prohászka Ottokár dr. az előző esték előadásából azt látja, hogy a keresztény szocializmus állásfoglalását sokan nem értették meg tisztán.

Azt a vádat hangoztatják, hogy a keresztény szocializmus kisajátításból tartja fenn magát s nem külön befejezett irány. Főlemlíti, hogy minden eredményes emberi tevékenységhez három kellék szükséges: a belátás, a jóindulat és a kéz. Látni, tanulmányozni és dolgozni kell. A négy társadalmi irány tulajdonképpen ugyanazon faktorokkal számol, csak az értékelés mértéke változik. Két alaptendencia áll szemben: az individualium és a societas,

az egyén és a társadalom. Minden teoriában szerepel mindkettő, de hol az egyik kerül felül, hol a másik. A liberális az individualizmus tulhajtása, ez ellen reakcióként megszületett a szocializmus; az anarchia a szocializmus collectív kényszere ellen lázad fel. De minden irány egyetért abban, hogy van egyén és társadalom, individualium és societas. Eppen ezért nem helyes definitio, hogyha azt mondjuk, hogy egy irány individualista, a másik szocialista, mert csak az értékelésben van különbség.

Az elvek a szerint különböznek, a milyen mértékben értékeljük a világot, az embert, egyedét, életet, szabadságot. A munka gyönyör és élvezet-e, vagy erény és tökéletesség? A keresztény szocializmus nem sajátítja ki ezeket, mert hisz ezek emberi alaptendenciák, csak a kereszténység tanai szerint értékeli őket.

A társadalom az anyag, a materia, a világnézet, az alkotó. Mást és mást alkot, mint a hogy mást és mást teremt a vályogvető és a művész.

A kereszténység társadalmat alkotott a középkorban is, de a fejlődés szétverte a régi keretet. A mai feladat nehezebb, mert önállóbb, szabadabb emberrel van dolgunk. Es mégis a régi alapokhoz kell ragaszkodni. Az élet ideális tartalma Isten és vallás, az erkölcs bástyája a házasság és család, a gazdasági fejlődés szerint megkívánt korlátozással a magánbirtok.

Szimetrikus fejlődés csak ez alapokon lehet.

A christianismus nem szertelen, mint a szocializmus és anarchizmus. Praktikus munkája a mentés, a szervezés, a segítés. Ideálizmussal telíti az embert s ébreszti az erkölcsi erőket. A kor intő szava a szövetkezés, ezt megfogadja. A társadalmi actióban a népműködést sürgeti. A christianismus ereje a hit, bizalom, türelem, szeretet, józanság, önmegtartóztatás, áldozat. Nélkülözhetetlen óriási erők ezek; az ember belső világát ezek alkotják. Nem a milieu vetületei, hanem reális tartalom, amely erőt ad a világ megjavítására is. Vádolják, hogy a keresztény szocializmus hatalomra vágyik. Ez nem áll, bár nem tagadjuk, hogy a christianismus oly erős világnézet, hogy mint a szél az erdőn, megremegtet minden ágat, ez is megreszketteti a lelkeket. Ragasz-

kodjunk a régi alapokhoz, szervezzük a szervező rétegeket. Az alapelvekben legyen egység, a működésben legyen szabadság és mindenben legyen szeretet.

A keletázsiai háború.

A Szavarov-elmélet most ott kísért a Jalu mellett.

Hogy lesz-e eredménye, az nagyon kétséges. Kuropatkin visszavonul a Jalu folyó mellett, hogy a japánokat becsalja Mandzsuria belsőjébe s ott távol a tengertől s hajóhadak védelméről — tönkre tegye őket. Persze ehhez két dolog szükséges. Az oroszokban meg volna a jóakarát a győzelmű babérok beraktározására, csak az a kérdés, hogy a japánok tartják-e a hátukat?

Látva az eddig lefolyt eseményeket, alig hisszük.

Eppen azért táviratainkat is minden megjegyzés nélkül adjuk le.

Elsülyesztett japán hajók.

Páris, ápr. 27. A »Matin« port-arthuri magántudósítója állítólag jó forrásból arról értesül, hogy az orosz wladivosztoki hajóhad 25-én négy japán szállítóhajót elsülyesztett el, amelyen mintegy négyezer főnyi legénységet vittek.

Japánok vásárlásai Európában.

Berlin, ápr. 27. A »Berliner Tagblatt« szerint diplomáciai körökben beszélnek, hogy a berlini japán katonai atassé nagyban foglalkoztatja kormányt különböző megbízásainak végrehajtásával, melyek a keletázsiai eseményekkel vannak összefüggésben. Különösen nagyobb mennyiségű lovat szándékozik vásárolni és ugyancsak nagyobb mennyiségű fűszert és kötszert rendelt. A szállítást rendkívül sürgeti. A lovakat Magyarországon vásároltatja, külön ügyökök útján.

Betiltott négyülés.

Az ellen ma már alig emelnek kifogást, hogy a munkások megünnepeljék az 5. éjszát külön ünnepjüket s május elsején szüneteljen a munka, de ezt a napot ne a polgárság békéjének megzavarására, a közönség rémületbejuttatására használják fel. Végre is meg van a háttér mindenek s az utóbbi időben véres és borzalmas nyomok jelzik a bűjtogatók lelketlen munkáját.

A nagyváradi szocialisták május elsejét tüntető körmenettel és négyüléssel szándékoznak megünnepelni. Csodáljuk, hogy a munkások vezetői az utóbbi rémes napok után ilyenre gondoltak; hisz minden jóérzésű embernek be kell látnia, hogy a mostani viszonyok között mennyire szükség van a nyugalomra s még a látszatát is kerülni kell minden olyan dolognak, amely újból felsaitaná a békétlenséget és zavart.

Nagyvárad város főkapitánya békésebb időkben mindig helyt adott a szocialisták ilyen irányú kérelmének.

Megnyugvással konstatáljuk, hogy a szocialisták most tervezett körmenetét és négyülését — tekintettel a jelenlegi viszonyokra — a rendőrfőkapitány betiltotta. Reméljük, hogy a szocialista vezetők kellő tisztelettel hajolnak meg ezen határozat előtt s nem kény-

lőnben is már régóta aggódtak az 5. szomorúságán és bubánán: . . . »Kedves atyám és néném, ne aggódjatok; testileg és szellemileg egészséges vagyok; szomorú és bus kedélyem azért van, mert az éjjel borzasztó álmaim voltak, melyekre, ha rá gondoltok, egész lelkemet rettegés fogja el. . .

Nagynénjének, Natáliának bátorító nótáira, Mariska aztán eképpen mondá el az 5. szomorú álmát: . . . »Az ebédlelőből kijöve, hozzád akartam menni kedves néném, a kertbe, mert tudtam, hogy véred Mariskáját ott fogod várni a keresztfa melletti padok egyikén; — de egy vén cigányasszony a folyosóban utamat állotta és — alamizsnáért könyörgött; — a zsebembe lévő öszszes aprópénzemet neki adtam, a mi nek látszólag igen megörült s hálaiból aztán jóvendőlni akart; — de, mert nem hallgattam rá, mérgeesen visszarántott és kényszerített, hogy baltenyeremet megmutassam neki, s aztán felém fordulva vigyorgó pófával és parancsoló hangon mondá nézzek be a kulcsukon át az ebédlelőbe, s ott megfigyom látni atyámnak testvérbátyját, a *Richárd* bácsit. . .

Az egyébként is levert kedélyhangulatban lévő, de immár egészen szomorúvá vált Natália és sógornője, a *Teréz* néni, aggódva kérdezők *Mariska* unokahugoktól, hogy meghallgatták-e ő, cigányasszony bala tanácsát?

. . . Igen, meghallgattam néném és mondhatom, borzalmas volt az, a mit láttam. A tereiben semmi butor; falai fekete posztóval bevonva; közepén koporsóval, mely körül 24 viaszgyertya kísérteties sárga fényénél egy fekete, földig érő talárszerű öltönybe burkolt,

halvány arcú öreges alak, szomorúan sétálgatott. Nem tulajdonitanék álmanak valami nagy jelentőséget, ha abban a feketeöltözött halvány arcú alakban, rá nem ismertem volna a *Richárd* bácsi vonásaira és természetére. . .

Saját szomorúságokat és aggodalmakat mindenképpen ügykeztek a családtagok dogni, takarni és palástolni; de bizony nem nagy sikerrel. Eszökbe jutott, hogy a *Richárd* bácsi épp ennek az ominózus napnak délutánján ígérte volt látogatását s így rövid idő múlán meg kellend jönnie.

A remény és kétség közt néma csöndben eltöltött időt néhány perc múlva kocsirobaj s utána mindjárt erős ajtókopogtatás zavarta meg. A *Richárd* bácsit váró családtagok örömperepő szívvel rohannak a levelelőző küldöncz elé; de az örömbir helyett feketepecsétos levélben tudatta *Richárd* bácsi özvegye, hogy férje agyszélhűdés következtében, jobblétre szenderült! . . .

. . . »Kedves olvasdím! . . . Eme két szócskával kezdtem meg az én szomorú tartalmu visszaemlékezésemet.

Őök tán nem tudják s alkalmasint nem is igen sejtetik, hogy a Kucsera *Richárd* ki, és mi volt?

A megtestesült becsületességnek, a szó legszorosabb értelmében vett hazafiságnak, a lelkes magyar hofinák, a jótékony és hőkező mecenásnak, a rom. kath. Egyház hű és hitbuzgó fiának példányképe.

Üdv és dicsőség emlékednek!

szerítik a főkapitányt, hogy rendelkezésének erősebb eszközökkel is érvényt szerezzen. Mert ez most már elengedhetetlen kötelessége lenne.

A szociálisták kérelme tárgyában a kapitányi hivatal a következő határozatot adta ki:

Ehrenfeld Adolf és társai helyi lakosok a nagyvárad munkások nevében bejelentik, hogy az évi május hó 1-én d. u. tüntető körmenettel egybekötött népgyűlést tartanak következő napirenddel:

Gyűlékezés d. u. 2 órakor a nagyvásártéren, innen zászlóval és jelzőtáblákkal zárt sorokban felvonulás a Szt. László téren a Kert-utcán át Rhédey-kertbe a hol megtartandó népgyűlésben május 1-ének jelentőségét méltatják.

Véghatározat:

Bejelentést nem veszem tudomásul, s egyidejűleg a tervbe vett gyűlékezést, felvonulást és népgyűlést a törvényes következmények terhe alatt betiltom.

Indokok:

Nem vehettem tudomásul a bejelentést, mert ez oly időben és körülmények között célozott tüntetést foglal magában, amely tüntetés, illetve csoportos felvonulás és gyűlékezés lefolyásának következményei egyenesen kiszámíthatatlanok. A közelmúlt napok nagyarányú izgalmi és maga az a körülmény, hogy éppen a munkásság tüntető magaviselete révén Nagyvárad város egész polgársága állandó rettegésben és vallóságos ostromállapotban volt, nekem mint rendőrkapitánynak egyenesen kötelességemé teszik, hogy ily mozgalmas időben minden tüntetést a rendelkezésemre álló összes eszközökkel magakadályozzak.

Világosan kijelentem e helyütt, hogy a gyűlékezési szabadság elvén a polgárság nyugalmának és biztonságának érdekével szemben alárendelt jelentőségűnek kell tartanom, és éppen ezért minden fenálló joggal szemben Nagyvárad város polgárságának élete és vagyonbiztonságára irányuló káros mozgalmakat meg kell akadályoznom.

Miről bejelentők nevében Ehrenfeld Adolf helyi lakos azzal értesítettik, hogy jelen véghatározat ellen a kéhezveteitől számított 15 napon belüli rendőrhatalom útján a v. tanácsához benyújtandó felelősségnek van helye.

Nagyvárad 1904 április hó 27-én.

Gerő Armin.

rendőrfőkapitány.

Ellesett dolgok.

Beteglátogatás.

Az új elmegyógyintézetbe beállít egy ügyefogyott oláh baka. Szerencséjére éppen a főorvossal hozta össze sorsa, a kinek protekciójával minden engedély és jegy adás nélkül be mehetett ott levő édes apját meglátogatni. Csak éppen egy ügyeletes ápolót adott mellé társul, hogy vezesse a főápolóhoz, aki majd bevezeti abba a pavilonba a hol az édes apja van.

Az ügyeletes átadja a bakát a főápolónak avval, hogy vigye a II. sz. pavilonba.

A főápoló eleinte csodálkozott, hogy már katonákat is hoznak ide, de hát ő nem törődik vele, követi az utasítást és beviszi a II. sz. pavilonba. Es kezdi ott szépen levetkőztetni. Le a zubbonyt nadrágot, derékszíjat, sapkát, bakkancsot! A baka abban a meggyőződésben, hogy csakis így lehet a betegeket látogatni, hűségesen teljesítette a vetkőzést. Csak akkor hökkent meg, mikor a főápoló a fürdőszobába is beakarta vezetni. Már azt kissé furcsának találta és nem is ment. Hiába beszélt, fenyegetett az ápolót, nem engedett. Mikor pedig a katonák ruhákat egy csomóba összekötötte és beakarta a rakatárba tenni, hogy helyette a betegeknek vászon ruháját adja rá, a baka éktelen lármára fakadt és elkezdett veszekedni. Hogy adják ki neki a ruháját, mert délbe bent kell lenni a

várba. Biztosan most jött rá! gondolta magában a főápoló és ment jelentést tenni, hogy a kországot megállapítsák,

— Főorvos ur a katonára most jött rá!

— Melyik katonára?

— A melyiket most hozott a Lajos!

— Oda hozzám, hogy a II. sz. pavilonba vigyem be.

— Szerencsétlenek! Hisz ez a katoná az apját jött meglátogatni, a ki a II. sz. pavilonban van!

Boldog állapot.

Két jó barát kerül össze egymással a Schlauch téren.

— Hogy vagy?

— Köszönöm jól!

— Na mi újság?

— Hát vége van a vasutas sztrájkoknak.

— Vége? Hát sztrájkoltak a vasutasok is?

A Hajnal Ferencz üzele.

— Tudod melyik hivatalban vannak a legmulatósabb tisztviselők?

— Na!

— A pénzügyigazgatóságnál!

— Hogy-hogy?

— Mert a nagy része a hogy kijön a hivatalból Hajnal felé megy haza. (Pud)

UJDONSAGOK.

* Rendkívüli vál. ülés a kath. kör építkezése ügyében. A nagyvárad katolikus kör választmánya holnap szombaton délután öt órakor rendkívüli gyűlést tart, melyen bemutatásra kerülnek az új körhelyiség tervei. Tekintettel a fontos tárgyra, a választmány tagjait felkéri az elnökség, hogy a gyűlésen lehetőleg teljes számban megjelenjenek.

* A kormány üdvözlése. Már említettük, hogy a nagyvárad kereskedelmi és iparkamara szerdai ülésében, dr. Hoványi Géza kamarai beltag indítványára elhatározta, hogy a vasutasok sztrájkjának megszüntetése tárgyában tett erélyes intézkedéseért üdvözlö a kormányelnököt s az ő révén a kormányt. Ezen határozatból kifolyólag a kamara elnöksége a következő táviratot intézett a kormányelnökökhöz:

Tisza István kormányelnök urnak

Budapest.

A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara mai napon egybegyűlt közgyűlése méltányolva Nagyméltóságod tántoríthatlan tevékenységét, melylyel az utóbbi napokban a magyar ipar és kereskedelemre csapásként ható forgalmi fenakadást elhárítani sikerült, indítva érzi magát igaz hálójának és melegen üdvözlésének kifejezésre juttatására. Kéri Nagyméltóságodat, hogy közgazdaságunkra üdvös eljárásáért az öszkormány előtt is, különösen pedig az ipar és kereskedelmi forgalom hivatott védője: Hieronymi Károly O Nagyméltósága előtt őszinte köszönetünket tolmácsolni méltóztassék.

A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara.

Huzella.

Sarkadi.

* Letartóztatott szociálista izgató. A hétfői szociálista gyűlés és fenyegető tüntetés szervezői és izgatói ellen a kir. ügyészség megindította a vizsgálatot és Silberstein Iynác ügyvédjelöltet, mint a gyűlés szervezőjét a kir. ügyészség letartóztatta.

* Főispán változás Vas megyében. A hivatalos közlöny legújabb száma hozza a fel-

mentő királyi kéziratot Reiszig Ede vas megyei főispán részére. Helyébe Vasvármegye főispánjává dr. Ernuszt Józsefet, Ernuszt Kelemen főrendiházi alelnök fiát nevezte ki a király. Reiszig Edének a főispáni székéből való távoztása alkalmából sok évi hasznos szolgálatai elismerésül a Ferencz József-rend középkeresztjét csilaggal adományozta ő Felsőge.

* A nagyvárad kir. kath. jogakadémia új tanára. Berzeviczy Albert dr. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter dr. Agoston Péter tudomány-egyetemi magán tanárt, a nagyvárad kir. kath. jogakadémián a magyar és osztrák magánjog és a bányajog nyilvános rendkívüli tanárát ugyanezen tárgyak nyilvános rendes tanárává nevezte ki.

* Párhaj a vasutas sztrájk miatt. Vasránap délután, mikor a rendőrség körülvette a demokráta kör épületét, hogy a vasutas tizenhárom bizottság tagjait letartóztassa, Margulit Gyula, a Magyar Közérdek szerkesztője, izgatottan odaszólt Sümegi Vilmos demokráta-

tanárnak: — Kár volt a vasutasok dolgát a demokrátaakra bízni!

Sümegi Vilmos, a kit ez a beszéd nagyon felizgatott, a sértések egész áradatát zúdította Margulitra. Ez másnap provokálta Sümegit s ma délelőtt nyolcz órakor a Fodor-féle vívőteremben a párbsjt is megtartották Sümegi Vilmos segédei dr. Lovász Márton, országgyűlési képviselő és dr. Ihász Aladár, Margulit Gyuláé dr. Sümegi Zoltán és dr. Schaffer József ügyvéd voltak. Az első összecsapásnál Sümegi Vilmos s jobb könyökén két kisebb vágást kapott, mire az orvosok megállapították a harcoképtelenséget és a párbsjt véget ért. A felek kibékülve távoztak.

* A főispán a fővárosban. Beöthy László dr. főispán Budapestre utazott. Ez az utazás összefüggésben van az élesdi s a megye keleti részében felburjánzott veszedelmes lázongásokkal.

* A városi főpénztár ideiglenes kezelője. Rimler Károly polgármester Nagyvárad pénztáránál a főpénztári teendőkhöz ideiglenesen ifj. Jellinek Ferencz városi könyvvizelőt, tb. alszámvevőt s a pénztári ellenőri teendőkhöz végzésével ideiglenesen Klemens Péter számtisztet bízta meg.

* A sorozás harmadik napja. Tegnap a sorozás az előbbiekhöz hasonló gyenge eredménnyel folyt le Nagyváradon. A III. korosztályból előállott 121 ifju s ezek közül csak 6 vált be katonának. Az idegen I. korosztályból előállott ifjaknál már jobb volt az eredmény; előállott 70 ifju s 19 töltte meg a mértéket. Ma még a hátralevő idegen illetőségűeket vizsgálják meg.

* A letartóztatott sztrájk-bizottság. A budapesti büntetőtörvényszék vádpanácsa dr. Czárán István táblai bíró elnöksége alatt a vasutasok letartóztatott sztrájk-bizottságának ügyében szerdán délután úgy döntött; hogy vála-mennyi vádlott továbbra is fogva marad. E határozat ellen most a védők a királyi ítélőtáblához intéztek felterjesztést és kérik, hogy a tábla soronkívül sürgősen döntsön az előzetes letartóztatás ügyében.

* Jóváhagyott szubvenzió. A Szigligeti színháznál az első időkben sok baj volt a fűtőkészülékkel és a villamos világításnál. A város sokat kísérletezett s ennek daczára az összes fűtés és világítási költségeket Somogyi Károly szingigazgató akarták behajtani. Nagyvárad város törvényhatósága azonban méltányossági szempontból 2890 koronát az igazgató terhéreől leírt, azonkívül a folyó évre 3000 korona

szubvencziót szavazott meg Somogyinak. A közgyűlés mindkét határozatát a szociáldemokrata párt megfélebbezte, a szubvenczió ellen pedig Zana Agoston adott be felebbezést. A belügyminiszter a felebbezések mellett, a közgyűlés határozatait jóváhagyta. A szociáldemokrata párt fellebbezését azon okból utasította el, mert a közgyűlési határozatok ellen csak az érdekeltek felebbezhetnek, a szociáldemokrata pártot pedig ilyenek nem ismeri el a miniszter.

* Eladott régi malom. Már régen elhagyott, dűledező állapotban dísztelenkedik a Rbédy-kert mellett a régi malom. A város most elbontatja ezt a rozoga alkotmányt s a belőle kikérülő anyagot elárverezte. A legelőnyösebb ajánlatot Szabó Dezső tette s így 740 koronaért az ő tulajdonába megy az ócska épület anyaga.

* A közegészségügyi bizottság ülése. Nagyvárad város közegészségügyi szakbizottsága tegnap délután ülést tartott, amelyen dr. Konrad Márk elnök, dr. Baróthy Ákos, dr. Altmann Jakab, Molnár Lajos, dr. Nemes Áron, dr. Papp Oszkár, dr. Mayer László és Juricskay Barna jegyző voltak jelen. Targyalásra került Borsod-Armegye pártolás végett megküldött felirata, a melyben a gyógyszerárak adományozása körül jelenleg érvényben levő rendszer megváltoztatását, illetve a gyógyszer árak államosítását kéri a képviselőháztól. — Dr. Baróthy Ákos nem tartaná helyesnek, hogy a közegészségügyre vonatkozó egyes pontokat most kiszakítva rendezzenek, mikor az egész közegészségügyi törvény revízióját sürgetik. Javasolja, hogy a napirendre került véleményezze a szakbizottság. A főorvos javaslatát elfogadta. — Dr. Altmann Jakab felemlíti azon körülményt, hogy egyes keszkezők gyógyszerárakat kívánják, alacsony, jókellék stb. árszintet. Ennek megszüntetését kívánja felkérni a képviselőháztól. Dr. Baróthy Ákos rámutat, hogy ezen visszahívást elfogadja, de az ellenőrzés rendkívül nehéz. A főorvos nyilatkozatában meggyőződtek s az ülést véget éri.

* Az önmegérett primadonna. Tomcsányi Ruszsi, a Magyar Színház ünnepelt művésznője, aki tegnapelőtt este Szérvény utca 28. szám alatti lakásán egy szeszlámpa fölrobbanása következtében súlyos égési sebeket szenvedett, Réczy tanár sebészeti klinikáján ápolják. A szerencsétlen, fiatal leány az éjszakát kimondhatatlan kínok között töltötte s csak reggel felé lett egy kissé jobban. Horváth Paula, a Magyar Színház művésznője, akit régi és bizalmas barátság fűz a beteghez, az egész éjelt a betegágyánál töltötte s önfeláldozó ápolástan részesítette Tomcsányi Ruszit. Réczy tanár állítása szerint a szenvedett égési sebek nem halálosak s remélhető, hogyha csak előre nem látott komplikációk nem lépnek közbe, a művésznő a lehető legrövidebb idő alatt meggyógyul. Tomcsányi Ruszi, akit ma reggel édes anyja és öccse is meglátogattak, teljesen eszméletlenül van s nagyon meghiúsult, mikor halk hangon és erősen erőltetett jókedvvel vizsgálatja az ágyat körülálló zokogó rokonait és barátait.

* Elmaradt hadkötelesek sorozása. A városi katonafőosztály ez uton értesíti mindazon hadköteleseket, akik bármely okból a most folyó főorozásról elmaradtak, hogy a főorozás mai utolsó napján még elő lehetnek anélkül, hogy elmaradásuk következményeit viselniük kellene. A főorozás a Tüzoltó-laktanyában folyik s reggel 8 órakor kezdődik.

* Sélley Sándor kitüntetés. Szép kitüntetés érte Sélley Sándor curiai tanácselnököt. Az igazságszolgáltatás terén szerzett érdemei elismerésül ő Felsője Sélleynek a II. osztályu

vaskorona-rendet adományozta. Sélley nagyváradi ember, itt kezdte meg pályáját, éveken át mint kir. ügyész is működött városunkban, majd felkerülvén Budapestre, gyorsan haladt előre. Kiváló jogi tehetsége révén csakhamar jutott ma is elismerésre méltó módon betöltött díszes állásába. Rokoni kötelék is fűzi Nagyvárad számos előkelő családjához s így a kitüntetés városunkban is méltó örömet okozott.

* Hymen. Lóránt Dezső a *Független Magyarország* szerkesztője május 10-én lép házasságra Pich Margittal, egyik dunántúli tekintélyes földbirtokos leányával Tata-Tóvárosban.

* Családirtó őrült. Schurmann Vilmos nyitrai lakatos ma őrütségi rohamában nejét egy pultoynyal halálosan fejb-vágta és gyermekére rohant, hogy azt is agyonüsse. A szomszédok a dühöngő embert lefogták és a rendőrség a tébolydába záratta.

* Halálozás. Szentiványi Fekete Miklós kir. táblai bíró és a besztercebányai járásbíró-ság vezetője stb a napokban Besztercebányán hosszabb szenvedés után meghalt. Fekete halála Turóc-Szent-Mártonban is általános részvétet kelteit, hol 20 évnel tovább vezetvén a t.-szent-mártoni kir. járásbíró-ságot, társadalmi téren is élénk tevékenységet fejtett ki. Igazi típusa volt a felvidéki régi magyar gentrynek és vendég-szerető haza Turóc-Szent-Mártonban gyűléshelye volt az ottani magyarságnak. Harom évvel ezelőt helyeztette át magát Besztercebányára gyermekei iskoláztatása végett. Halálát neje, szül. lubelei és kufalodi Lipthay Mária, néhai Lipthay főispán leánya és gyermekei siratják.

* Pasztító tűzvész. A Nyitrától félóránnyira fekvő Babaj községben az éjjel tűz ütött ki, mely alkalommal 9 ház, sok pajta és kunyhó égett el. Tizenegy ember esett a lángok martalékává, kik a felismerhetlenségig összeestek. A tűoltóságnak nagy erőfeszítéssel sikerült a tűzből 20 embert kimentenie, de ezek között is sokan súlyos égési sebeket szenvedtek. Egy házban egy anya és négy kis gyermek bennégett, míg az atyát élevesélyes sebével sikerült kimenteni. A súlyosan sebesülteket a nyitrai kórházba szállították. A nyomor nagy, mert többnyire földhöz ragadt szegény népet sújt a kár. A tűz keletkezése állítólag bosszu műve.

x Ritka alkalom kínálkozik most a t. közönségnek szükségletei első beszerzésére. A jó hírnevű Kovács L. és társa cég ugyanis, mintán Zöldfa-utca 38. sz. alatti üzletét feloszlatta, hatóságilag engedélyezett végeladást rendez és raktári készletét gyári áron alul hozza eladásba. Felhívjuk a t. közönség figyelmét a lapunkban közzétett hirdetésre. 935

IRODALOM.

Magyar Gazdák Szemléje.

A Magyar Gazdaszövetség érdemes folyóiratának (szerkeszti Bernát István) áprilisi füzetet most is a szokott gazdag, eleven tartalommal jelent meg. Vezércikkét az a pompás tanulmány képezi, melyet Bernát István tartott a dunántúli ev. ref. egyházkerület közgyűlésével kapcsolatosan *Megújodás* címen a vallás és materializmusról.

Ez a kiváló nemzetgazdasági író nem habozik kimondani, hogy a társadalmi megújodásnak vallásos alapra kell helyezkednie, a liberalizmus alfáját képező önző materializmus helyébe a honszeretethez kell lépnie. Sok ilyen hitbuzgó b jnokot kívánunk protestáns atyáknak, akkor sokszor fogunk velük egy csatasorban küzdeni.

A füzet többi cikkei: *A nyugtalan Magyarország, A gazdasági fejlődés irányai,*

Japánország az új nagyhatalom. A középiskola gazdasági és szociális feladata. Debreczen, A közüzemek municipalizálása, Társadalmi krónika, Különjélek stb.

A magas színvonalon álló érdemes derék folyóiratot igen melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe.

Előfizetési ára egész évre 12 korona. Szerkesztőség Budapest Baross-u. 10. sz.

SZÍNHÁZ.

HETI MŰSOR:

Péntek: Vasgyáros.
Szombat: Sötétség.

Örnagy ur.

Legjobb az efféle malaczságokat úgy előadni, mint tegnap az Örnagy urat: rosszul. Így legalább a kevésbbé biz os izlésűeket sem tévesztik meg az iránt, miféle darabban állanak szemben.

A társulat hanyatlása még ilyen jelentéktelen dologban is nyilvánul, mint az Örnagy ur előadása.

Valahogyan kivették a lelket, a jó kedvet a társulattól s ismét lejjebb jutottunk azon a lépcsőn, mely az első Somogyi-féle társulattól lassan lefelé vezet a mai társulathoz s ha soká tart a mostani rendszer, idők jártával még lejjebb.

Krasznai tegnap is elemében volt; a czimszerep igen jól sikerült. Első igazi sikert jelezhetünk fel Szabó Irmáról, a ki ezuttal igen ügyesen, élénken játszott s a Rózsabimbó kfnos kupléját minden elkoptatottsága dacára oly jól énekelte, hogy megújrazták. Tólk Elek is ügyes volt.

Hanem aztán a környezet, a többség, a háttér, az összjáték lerontott (ezuttal szerencsére) minden hatást. Döcögött az előadás, jó hogy meg nem állt. —r.

Festeticsné Dömjén Róza vendég-felléptel. Ma kezd meg F. Dömjén Róza a budapesti nemzeti színház művésznője 3 estére terjedő vendégszereplését a Szigligeti színházban. Nevezett művésznő, ma pénteken Onnet gyönyörű színművében a Vasgyárosban Claire szerepét játsza, holnap Rutkay nagyhatású drámájában a »Sötétség«-ben játsza a fő nő szerepet s vasárnap a »Stomfai család« Csiky pompás darabjában buccozik. Felhívjuk a közönség figyelmét ezen érdekes vendégszereplésre. Páholy minden előadásra kapható.

Szigligeti-Színház.

Folyószám 204. Bérletszám 180. (páros)

Ma, pénteken 1904 április 29-én:

Vasgyáros.

Színmű

HELYTARAK: Nagypáholy 14 korona. Földszinti és első emeleti páholy 12 kor. Másodemeleti páholy 8 kor. Zsálye 3 kor. Korszék 2 k r. 40 fill. Tánálásszék, 2 kor. Erkélyülés 1-ső sor 1 kor. 20 fill., középső 2-ik sor 1 kor. Erkélyülés oldal 2-ik sor 80 fill. II. emeleti zártszék 60 fill. Földszinti állóhely 1 kor., Diák és katonajegy a földszintre 60 fill. Karzati állóhely 40 fill. Egy színap 20 fill.

A holnapi előadásra jegyek már d. u. 3. óráig előre válthatók.

Holnap, szombaton április 30-án

Sötétség.

Dráma.

EGYESÜLETEK.

Felolvasás a jogászegyletben.

— Dr Flopu György előadása. —

Dr Flopu György kir. ítélő táblai bíró, ki mint kiváló jogi szakíró mélyen járó cikkeivel a jogi szaklapok egyik legszorgalmasabb s jeles munkatársa, nagy érdeklődés mellett ismertette a Nagyváradi Jogászegylet tegnap tartott ülésén kiváló elmeállással megírt filozófiai rendszerét.

Nagy figyelemmel hallgatott előadásában dr. Flopu György a mai napon megkezdett és május 3-án és 7-én folytatandó felolvasási ciklusban az általa mult évi május 2-án és 9-én tartott jogászegyleti felolvasásaiban kifejtett jogfilozófiai rendszerének kritikai méltatását adja, felölelvén az exolutionisticus és materialiszticus rendszereket és mindezeknek a theologikus filozófiához való viszonyát.

A mai napon az erkölcs és a jog egymáshoz való viszonyát és a köztük létező határvonalnak meghatározását, azután pedig a progresszív, evoluczió és revoluczió általános meghatározását fejtette ki nagy tudással, éles látókörrel és élvezetesen.

Az első részben a kultúra, jog és erkölcs viszonyának fejtegetése után hatalmas érvekkel támogatva mutatta ki a szabad akarat létezését.

A szabad akaratból ismét erős támpontot állított a jognak és erkölcsnek, majd részletesen kifejtette jogbölcseleti rendszerének két sarkelvét: a creatiót és progressziót.

Az erkölcs és a jog közti határvonal megállapítása végett a kiváló tudós néhány nehéz-megoldhatatlannak látszó kérdést vetett fel a jog területéről, a melyeket aztán elmélete segítségével ritka elmeállással s bámulatos precizitással oldott meg.

Különösen a kötelelem tárgya tekintetében erős érvek támogatása mellett állította szembe a már többség felfogásával a római jogi nézetet, a melyet a felolvasó is elmélete alapján teljesen magáévá tett: hogy a kötelelem tárgya maga az adós, teljes ideális és vagyoni-jogi személyiséggel.

Ha az adóson a követelés be nem hajtható, mert nincs vagyona, nincs kötelelem? De hogy nincs! ha van, akkor tárgya nem lehet más mint: maga az adós!

Azért ezután a felolvasó: a jelenkor három legfontosabb társadalmi eszméinek általános meghatározására: a progressiora, evolutiora és revolutiora.

Mind a hármat nagy tudással, mélységes filozófiával s az igazság meggyőző erejével fejtette ki és határozta meg.

A rendkívül érdekes, mély tudományossággal megírt felolvasást a megjelent előkelő jogászközönség nagy figyelemmel hallgatta és lelkesen megéljenzte.

TANUGY.

Az iskolaszék gyűlése.

Az iskolaszék tegnap délután 4 órakor Bordé Ferencz elnöklelte alatt gyűlést tartott, amelyen megint csak a tárgysorozat egy része lett tárgyaltva, mivel a tagok kellő számban nem voltak jelen s így a fontosabb tárgyak a jövő gyűlésre maradtak.

Jelen voltak:

Aberle Hermin, Adorján Armin dr, Auspitz Adolf, Balogh Károly, Báthly Zoltán, Bérczi Jánosné, Bodnár János, Bordé Ferencz, dr Dóry Ferencz, Biczó János, Ficzek Lajos, Gábel Jakab, Katonáné T. Róza, Molnár Imre, Nagy Géza, Rechtené Bauer Zsófia, Réz Mihály, Stark Gyula, Novotny S. Alfonz, Száhlender Károly, Tóth Marietta, Vucskics Gyula és Winkler Lajos.

Elnöki jelentések.

Az ülés több rendbeli elnöki jelentéssel kezdődött. Így bejelentette az elnök, hogy a polgári fiú iskola IV. osztályát szétválasztották s óradíjak kintalása irán a tanácsot megkeresték; *Fekete* Pétert kiegészítőnek alkalmazták, de mert az illetőt időközben Kassára megválasztották az állás ismét üresedésbe jött. *Rátka* József az igazgatói állásáról lemondott; az iskolaszék a lemondást elfogadta s kinevezésre ajánlotta *Biczó* Jánost és *Kovács* Jánost. Két újjonnan tervezett s a *Markovits* Pál lemondásával megürült állásra elrendelték a pályázat kihirdetését.

Szabadságolások.

Bodnár János tanítónak 3 havi szabadságidőt engedélyeztek; mivel pedig az illető időközben meggyógyult bejelentette, hogy a tanítást megkezdte s egyben megköszönte az engedélyezett szabadságot.

Belezny Antalnak 3 heti, *C*-ordacsicsné *Konyhósi* Antóniának 2 havi s *Oó* *D*-zsóné *Szemes* Máriaának az év végéig terjedő szabadságot engedélyeztek.

Mivel pedig *Oóné* már a törvényes egy évi szabadságot kivette, a további helyettesítési díjak megterítésére kötelezte az iskolaszék.

Sok a nőtanító.

Az újjvárosi fiúiskola tanítótestülete előterjesztést intézett a községi iskolaszékhez a nők létszámának redukálása tárgyában, azt kérelmezvén, hogy jövőben a II. fiú osztályban kizárólag férfi erőket alkalmazzanak.

Az iskolaszék *Vucskics* Gyula dr, *Dóri* Ferencz és *Réz* Mihály hozzászólása után a javaslatot elfogadta s uszította az elnökséget, hogy a most betöltendő állásokra is ilyen értelemben hirdesse meg a pályázatot.

A következő tárgyak a jövő gyűlésre maradtak.

NYILTÉR.

Arany órák
chronomètre és ütőszerekkel
fél árban

már 120 koronától, valamint minden-
nemű ékszer a legolcsóbban
kapható:

488
KÁLMÁN SÁNDOR
ékszerésznél.

Nagyvárad, Szt. László-tér.

Javitások és átalakítások a legfinomabb kivitelben.

Telefonszám: 409.

Telefonszám: 409

Jelzálog-kölcsön.

Van szerencsém a nagyvérdemű közönséget értesíteni, miszerint **Nagyváradon, Lakatos-utca 4. szám alatt**

jelzálog-kölcsönt közvetítő irodát nyitottam.

Közvetítek előnyös feltételek mellett törlesztéses jelzálogkölcsönöket 10, 15, 20, 25, 30, 35, 40, 45 és 50 évi visszafizetésre 4, 4 $\frac{1}{4}$, 4 $\frac{1}{2}$, 5%-os fél éves részletekben, melyekben a kamat és tőke törlesztése bebefoglaltatik.

Előnyös feltételek mellett *konvertálók drága kamatozású kölcsönöket.*

Levélre készséggel válaszolok. Telefonszám: 362. helyben és vidékre.

Sztringó Antal.

TAVIRATOK.

Fenyő Sándort elfogták.

Budapest, ápr. 28. (Saját tud. táv.) A fővárosi rendőrséget ma hivatalos táviratban értesítették, hogy Fenyő Sándort a Schveiczi határon letartóztatták. Fenyő kiadatása iránt intézkedés történt.

Meggyilkolt tábornokné.

Pétevár, ápr. 28. (Saját tud. táv.) Straubanof tábornok lakásában ma nejt és szobaleányát meggyilkolva találták. A gyilkosok a lakás összes értékes tárgyait elrabolták. Több száz rubel készpénzt magukkal vittek.

Hivatalos tudósítás a japánok veszteségéről.

Pétevár, ápr. 28. (Saját tud. táv.) Jessen admirális hivatalosan jelenti, hogy 25-én négy japán szállítóhajót pusztítottak el az orosz torpedók. A japán hajók közül a »Hajomáró« elsüllyedt. Legénységét megmentették. A »Makanova« és »Kiocsaómar« nevű hajókat pedig légberöpítették. A két hajó legénységéből 120 embert és hét tisztet megmentettek.

Mukden, ápr. 28. (Saját tud. táv.) A japánok szárazföldi előnyomulását huszonhatodikán a Jalu folyónál az oroszok visszaverték. Orosz ütegek a japánok hidját szétrombolták. A japánok erre visszavonultak.

Lenbach haldoklik.

München, ápr. 28. Lenbach, a müncheni festő akadémia kitűnő mestérének állapota válságosra fordult. Orvossai menthetetlennek tartják.

Loubet Nápolyban.

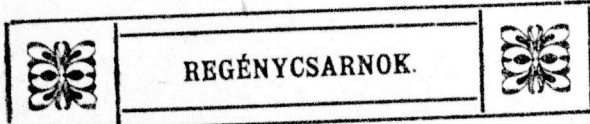
Róma, ápr. 29. Viktor Emánuel király és Loubet elnök ma délelőtt a turini gróffal és a génuai herczeggel, valamint Tittoni és Delcassé külügyminiszterekkel Nápolyba utaztak. Az esős idő dacára nagy néptömeg gyűlt a csapatok soraiba mögé, mely a királyt és az elnököt lelkesen éltette.

Osszeesküvés a rendőrség ellen.

Varsó, Április 28. (Az orosz távirati ügynökség jelentése.) Délután 4 órakor egy pisztolyokkal és késekkel fölfegyverezett banda megtámadta a dvorszki uton a titkos rendőrség főnökének titkárait, a rendőrbiztos adjutánsát és két rendőrt, amint egy házba beléptek. A két előt megölték, az egyik rendőrt súlyosan, a másikat könnyen sebesítették meg. A banda négy tagját letartóztatták.

Az új Panama-köztársaság.

Madrid, Április 28 A minisztertanács elhatározta az új Panama-köztársaság elismerését.

A tenger alatt.

— Kalandos regény. —

(Megjelent a Strand Magazine 1902. évfolyamában.)
Írta: Max Pemberton.

Ha visszagondolok arra a szörnyű órára, melyben Isten megszabadított bennünket a szerencsétlenektől, még most is föltámad bennem a részvét és a szánalom. Isten látja a lelkemet, én nem akartam a nyomorult kalózok pusztulását; ezt már el is határoztam, hogy éjszakára fölereztem őket pihenni a sziklára, de a sors könyvében másképp volt megírva a végzetük s én legjobb akaratom mellett sem segíthettem rajtuk!

Ossze-vissza heverték a boldogtalanok a szirteken, ki egészen a szárazon, ki félig a vízben s úgy látszott, hogy sötét csüggedésükben már semmivel sem törődnek s beleuyugszanak a halálba is... midőn hirtelen, közvetlen mellettük, egy gigászi polyp emelkedett föl a tengerből s egyik karja derékon kapta a legközelebb eső kalózt s lerántotta tüvöltő áldozatát a mélybe... A többiek rémült hörgéssel ugrottak föl s egymást föltaszítva, örülten menekültek a csónakok felé, eget és földet beöltve kétségbeesett ordításukkal.

Ah, de mily kevesen értek el a csónakokig!...

Körös-körül a szirtek körül az egész tenger megelenevedett a szörnyű állatoktól, száz meg száz kocsonyás, hajlékony kar söpörte, tapogatta végig a szirteket s jaj volt a szerencsétlennek, akit megragadott! A pokolbeli szörnyetegek egyik-másika oly közel volt hozzánk, hogy láttam áldozatainknak rémülettől forgó szemét, láttam kiserkenni a vért testükből, ahol a polyp szívói rátapadtak s hallottam utolsó sikoltásuk viszhangját a víz alól és láttam a bugyborékot a tengeren, amint elszálló lelkük utat tört a vízből fölfelé...

Aztán megmozdult a tenger, a roppant szörnyetegek testének tömege oly heves hullámzásba hozta a vizet, hogy magasra fölcsapott még a mi zátonyunkon is, utálatos, fehér tájték lepte el a tenger színét s lent a mélyből rémesen világítottak felénk a polypok foszforeszkáló szemei s e kísérteties zöld fényben láttuk a fulladozó kalózok halálos vergődését a roppant polyp karok fantasztikus vonaglását, amint a szörnyetegek magukhoz szorították áldozataikat és a szó ezoros értelmében kipréselték belőlük a lelket.

Ah, micsoda percz volt az!... Csak egy rövid percz volt, de mintha századokig tartott volna, még most is fülemben cseng a tömörked ember rémes sikoltása és mintha most is látnám a mélybe merülő szörnyetegek karjai közt vergődő, vonagló áldozatokat!... Fátyolt reá és ne szóljunk róla többet. Mert a halál magában nem rút, se nem iszonyú, de van olyan halál is, amelynek utdoksága minden képzelőtet meghalad.

Déltájban megnyitlák az ég csatornáit és megeredt az eső. Ugyanakkor heves szél támadt kelet felől és nekifeküdt a kékes ködnek, amely még mindig vastagon borult a szigetre. És a köd lassanként gomolyogva hömpölygött nyugotnak. A sziget tisztulni kezdett!

Lementem miss Ruthhoz és töredezett szavakkal, amennyire tudtam, elmondtam neki mindent, ami történt.

— Kicsike Ruth, édes kis Ruth — mondtam összevissza — elment az éjszaka és most kél a nap... A mi napunk!

Zokogva roskadt karjaimba... Az alvó évszaknak valóban vége volt, a szabadulás és megváltás órája ütött!

XXV. FEJEZET.

Melyben megérjük a napos évszakot.

Elmondtam a Ken-sziget csodás történetét, de még be kell számolnom egy némely dologról, amit bizonyára önök is szeretnének tudni. Hadd mondjam el hát sorjában, mi minden történt még velünk.

Legelőször is megtaláltuk a Czerny Edmond hulláját, annak a fekete pócás tónak a partján, ahol az első éjszakán Bligh Péter az eső kalózt belévágta a tóba. Clair-de-Lune bukkantra rá, amint a köd eltszultta után kiszálltunk a szigeten és vidáman barangoltunk az erdőben. A hullá már hideg és dermedt volt; Isten büntetésének bélyege azonban ott volt a dőlős arczon.

Megálltunk előtte és sokáig néztünk némán a haragos, kaján arcra, a nyitott szemekre, melyek fölfelé néztek az égre; az égre, melynek fényét nem látják, melegét nem érzik többé soha! Mint életében, úgy halálában is rajt volt a szép, klasszikus arczon a gonosz indulat nyoma, mely sántát csinált a zseniális emberből. Kevés olyan ember éit a földön, mint Czerny Edmond s bizonyára a jövőben is kevés születik hozzá fogható; az örültségig vakmerő, határtalan nagyravágó, erkölcsileg beszámíthatatlan ember volt, akinek lelkében a kapzsiság, az auri sacra fames erkölcsi betegséggé fajult... de ha ez nincs meg benne: az emberiség egyik legnagyobb jótéveje lehetett volna.

(Vége köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Nagyváradai hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyváradai piacon 1904. ápr. hó 25-26. napján tartott vásárbán eladott természetmennyek és élelmi szerekeknek.

Tiszta buza 14.60 14.40. Kétszeres buza 12.—11.80. Rozs 12—11.60 Arpa 11.20—10.80.— Zab 10.60—10.40. Tengeri 10.40 10.20 Borsó 32.—. Lencse 36.—. Bab 17.—. Köles-kása 24.—. Burgonya 5.20 100 kiló lángliszt 28.60. Zsemlyehszt 27.80. Fehér kenyér liszt 27.40. Barna kenyér liszt 25.—. Széna fuvarral 4.40. Sózott szalonna 164.—. 6 kiló zsup-szalma 20. 150 dkr. alom-szalma —.12. 1 köbméter bükfa 6.50. Tölgyfa 6.—. Cserfa 6.70. 1 kiló marhahus I. oszt. 1.12. Marhahus II. o. 1.04. Marhahus III. o. —.96. 1 liter ó-bor 1.—. 1 liter új-bor —.64. Pálinka —.72. Szilvapálinka 1.60. Szesz 2.—. 1 méterem. kősó 21.50. 1 mm. nyers faggyu 48.—. 1 mm. olvasztott faggyu 68.—. 1 mm. szappan 48.—. 1 mm. birka gyapju —.—. 1 mm. magyar gyapju —.—. 1 htr ó-bor 60.—. 1 htr új-bor 34.—. 1 mm. mész 1.80. 1 mm. kemény faszén 3.20. 1 mm. puha faszén 3.—. 1 mm. kendermag 22.—. 1 mm. köles —.—. 1 mm. repce —.—. 1 mm. dió 60.—. 1 mm. mogyoró —.—. 1 mm. aszalt szilva 52.—. 1 kgr. savanyu káposzta —.24. 1 kgr. szalonna 1.52. 1 kgr. sertés-hus 1.28. 1 kgr. juh-hus —.73. 1 kgr. vereshagyma —.18. 1 kgr. foghagyma —.53. 1 kgr. bors 2.20. 1 kgr. paprika 400. 1 kgr. barna kenyér —.22. 1 ltr. kőolaj 44.

Forgalmi kimutatás 1904. ápr. 25.
26-an Tiszta buza körülbelül 240 hltr. Kétszeres buza 90 hltr. Rozs 130 Arpa 80 hltr. Zab. 80 hltr. Tengeri 150 Burgonya 180 hltr.

Lábas jószágok: Hizott sertés mintegy 100 drb. Félhizott 130 drb. 2 évesől feljebb 80 drb. 1 évesől 2 évesig mintegy 150 drb. Stüldő 200 drb. Malacz 286 drb. Hizott marua 110 drb. Jármos ökör 460 drb. Fejős tehén 170 drb. Borju 210 drb. Bivaly 6 drb. Jan és kecske 70 drb. Ló 509 drb.

Marha ártáblázat 1904. április 25-én.
1 pár I-ső rendű jármos ökör 530—600 kor.
1 pár II-od rendű jármos ökör 530—600 k.
1 pár III-ad rendű jármos ökör 330—520 k.
1 drb fejős tehén 120—270 k. 1 drb vágó ökör 250 kgr. 170—320 k. 1 drb vágó tehén 150 kgr. 130—240 k. 1 drb veres borju 26—52 k. 1 drb fél éves borju 50—86 k. 1 drb egy éves borju 58—110 k. 1 drb két éves borju 80—200 k. 1 drb hizott sertés 100 kgr.-ként 110—114 k. 1 pár fél éves sertés 50—64 k. 1 pár egy éves sertés 70—150 k. 1 pár két éves sertés 110—200 k. 1 drb ló 160—260 k. 1 pár ökör bór 40—50 k. 1 pár tehénbór 26—36 k. 1 pár borjubór 10—20 k. 1 pár lóbor 10—20 k.

Értéktőzsdé

	Budapest, ápr. 26.
Osztrák hitel	688.50
Magyar hitel	749.50
Allamvasut	694.—
Rimamurányi	488.—
Magyar jelzálog	585.45
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Határidők.

	Budapest, ápr. 26.
Buza áprilisra	7.36
Buza október	7.36
Tengeri	6.36
Rozs okt.	5.6.
Zab ápr.	5.90
Káposzta, repce, aug.	11.90

Hivatalos árfolyamok.

	budapesti áru- és értéktőzsdén 1904. ápr. 28-án.
Magyar aranyjárdék 4%	118.55
Magyar koronajárdék	97.96
Magyar vasuti kölesön aranyban 4 1/2%	39.60
Magyar vasuti kölesön ezüstben 2 1/4%	—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	98.50
Italméresi jog megváltási kötvény	98.50
Horváth szlapon földtehermentési kötvény	2.09
Magyar nyereséj-sorsjegy-kölesön	1.61
Tizsasabályozás és szegedi sorsjegyek-kölesön	99.50
Osztrák járadék papirban	100.15
Osztrák járadék papirban	119.30
Osztrák járadék aranyban	99.95
Osztrák korona járadék	1.52
Osztrák államsorsjegyek	16.05
Osztrák magyar bank részvény	7.61
Magyar hitelbankrészvény	644.50
Osztrák hitelintézet részvény	645.50
Párisi vista	19.08
29 fr ankos arany (Napoleon'dor)	117.17
Németbirodalmi márka	239.37
Londoni vista	95.32
20 márkás arany	23.45

SZERKESZTOI POSTA.

Dr. H. L. Pálmonostora. A másik most már nem aktuális, de azért félretesszük s valami kínálkozó alkalmammal kissé átdolgozva leadjuk, mert a tartalom különben jó. Üdvözlét.

A szerkesztésért felelős:
Dr. VUCSKICS GYULA.

Hirdetések felvételnek a legjutányosabb árban e lap kiadóhivatalában

Uj asztalos üzlet!

Van szerencsém a m. t. közönség szíves tudomása-ára hozni, miszerint Nagyváradon, Szalárdi-utca 9-ik szám alatt egy mai kor követelményeinek minden tekintetben megfelelő

asztalos műhelyt

rendeztem be, hol modern szalon, háló és ebédlő; valamint konyhaberendezéseket a legmagasabb igényeket is kielégítőleg állítok elő. — Üzleti berendezéseket, portálokat a legcsinosabb kivitel s a legalacsonyabb árszámítás mellett készítek.

Részemről oda törekedve, hogy a n. é. közönségnek mindenkor teljes megelégedésére a leglelküimeretesebb árszámítás mellett szállítsam b. megrendelését, a szíves pártfogást kérve vagyok

kiváló tisztelettel

Lechnitzki Árpád,
asztalos mester.

Értesítés.

A vasúti sztrájk következtében kénytelenek voltunk — miután sör készletünk elfogyott — t. vevőinket más gyártmányú sörrel elátni, a mai naptól kezdve azonban a vasúti forgalom helyereáltával azon helyzetben vagyunk, hogy ezentul csakis

DRÉHER-féle sörrel szolgálhatunk.

Kapcsolatban ezen jelentéssel figyelemztetjük a n. é. fogyasztó közönséget, hogy *eredeti töltésű Dréher-féle*

palack-sörnek csak az tekinthető, melyek czimkéje *védjegyünkkel*, dugója pedig az *itt látható bégelettel* van ellátva.

Tisztelettel 732

Bognár és Szántó.

2827—904. Hirdetmény.

Nagyvárad város összes városrészeire vonatkozó, s a kir. p. ü. i. érvényesítésével ellátott folyó 1904 évi I. és II. osztályú kereseti-adó kivételei lajstromok az 1883. évi XLIV. t.-cz. 18. §-a értelmében f. évi ápril. 29. — május 6-ik napjain át nyolcz napi közszemlére a városi adóhivatal és pedig az I-ső kerület (Olaszi) nézve a 21-ik — a II-ik kerület (Ujváros és Külváros) nézve, a 15-ik számú s a III-ik kerületre (Vár-alja, Velenceze, Csillagváros és a Hegy) nézve a 26-ik számú szobájában azon figyelemzettel tételnek ki, miszerint érdekelt adókötelesek, azon idő alatt, az említett lajstromokban terhükre előírt adót megtekinthetik s az elleni metaláni felszólamlásukat azon adózók, kik

ezen adóemmel már az előző évben is meg róva voltak, a lajstrom közszemlére kitételének napját követő 15 nap alatt, azok pedig, kik ezzel a folyó évben először rovatlak meg, ezen adójuknak adókönyvecskőjükbe történt bejegyzését követő 15 nap alatt a kir. pénzügyigazgatóságához írásban benyújthatják. A később benyújtott fellebbezés érdemi tárgyalás alá nem fog vétetni.

Nagyvárad, 1904. évi április hó 27.

VÁROSI ADÓHIVATAL

Fehér Jenő

uri és női czipész

Nagyvárad, Fő-utcán lévő Rimanóczy-házban
(Fábrj-testvérek üzlete mellett).

Van szerencsém a n. é. közönség és a főt. papságnak szíves tudomására hozni, hogy egy, a mai kor igényeinek megfelelő

czipész-üzletet

nyitottam. Mint ajánló körülményt, bátorodom felemlíteni, hogy a nagyvárad szakirányu ipariskola czipőszabászati rajzelőadója, illetve szaktanítója vagyok továbbá a szakmánál eltöltött sok éven keresztül a külföldön, valamint hazánk nagyobb városaiiban mint főszabász, munkavezető s hasonló minőségben a nagyvárad czipőgyárban is hat évig sikerrel működve magas színvonalon álló szakképzettségem folytán képes vagyok a legkényesebb igényeket is kielégíteni s minden vállalatot a legnagyobb szakértelemmel és műveléssel végzek.

Versenyárak

A főtisztelendő papság és a n. é. közönség támogatását kérve, vagyok tisztelettel

Fehér Jenő,

czipész mester.

CSOKROK

Menyasszonyi, koszorúnyi, béli vagy bármely alkalmi, szép berlini papirtartóval 1 frttól 3 frtig. — Csokrok a legfin. kivitelben, finom selyemtartókban, rózsa és kaméliákból 8 frttól 12 frtig, ami ezelőtt 15—20 frtba került. Csokrok a legnagyobb mintájuk, a legújabb párisi minta szerint a legfinomabb selyem, csipke és atlasztartókkal 18—25 frt, ami ezelőtt 40—50 frtba került.

Élő virágokból:

Koszoruk, igen szép, tartós zöldek és szép virágokból diszítve: **1—3 frtig.** — **Babérkoszoruk**, óvál vagy kerek alakban, igen szép virágokból diszítve **2—5—10 frtig.** — **Ficus és Magnolia koszoruk**, a legnagyobb mintájuk, a legértékesebb és legfin. virágok és pálmalombokkal diszítve **10—25 frtig**, ami ezelőtt

35—40 frtba került. A fentirt összes kertészeti tárgyak művirágokból 20%-al olcsóbban készítettnek
100.000 drb nemes rózsa, Alacsony törzsű gyöknes (vurczellecht) drbja 20 kr., 100 drb 18 frt. — **Magas törzsű rózsa**, 3—5 láb, 1 drb 40 kr., 100 drb 35 frt. — **100.000 legnemesebb gyümölcsfa** gyönyörű szép koronás fák, melyek már a következő évben teremnek, drbja 35 kr., 100 drb 35 frt.

Szőlő-oltványok: Igyekeztem azon fajokat készíteni, amelyek hazánkban a legjobban tenyésznek és az ismert gomba betegségnek ellentállóak, az oltványok Rapiria Portalis, Rupestris és Monticolor Solonis alapon vannak nemesítve.

Lugas és Csemege fajokból zöldoltványok 10 drb 10 fajtában 2 frt, 25 drb 25 fajtában 4 frt 50 kr. 100 drb 15 frt, ugyanazon fajokból. I-ső osztályu gyökeres fásoltványok 10 drb 10 fajtában 3 frt 50 kr., 20 drb 20 fajtában 6 frt 50 kr., 100 drb 25 frt.

Borfajok szintén a legkivalóbb és lezbőtermőbb fajok. Erdei lahér, Bihari, olasz Riesling, Mézes fehér, Sár fehér, Furmint, B-

Sürgöny és levélzím: Velenzei kertésztelep Nagyvárad.

kator, Oportó, Hárslevelű, nagy Burgundi, Kövidinka, Szlankamenk Carbonett, Mustos fehér, vegyes borfajok stb. bármelyik fajból I. osztályu zöldoltvány 100 drb 6 frt 50 kr., 1000 drb 60 frt.

Gyökeres fásoltványok I-ső osztályu 100 drb 12 frt, 1000 drb 100 frt, vegyes borfajok 15 százalékkal olcsóbban.

Élősövénynek a legjobban bevált és ismert óriási nagy tövis Gledicziát ajánlom 1 éves szép erős rostos gyökérrel 1000 darab 5 frt. Két éves igen erősek 1000 drb 8 frt.

A kertészet összes ágait tartalmazó faj- és árjegyzékkel kívánatra ingyen és bérmentve azonnal szolgál

a várad-velencei műkertészeti és rózsatelep vezetősége Nagyváradon.

Kitünő minőségű és legmagasabb szilárdságu **PORTLAND-CEMENTET**
ajánl olcsó áron a.

Brassói Portland-Cement-Gyár

Brassóban.

Nagyváradon kapható: WEINRICH JÁNOS ügynök urnál.

Első Nagyváradai Asztalos-Társaság Butorraktára

Nagyvárad, Nagy-Teleky-utca.

Tisztelettel értesítjük a nagyérdemű közönséget, miszerint

BÚTOR-ÜZLETÜNKET

megnagyobbítva, a mai kor követelményeinek teljesen megfelelőleg, a legmodernebbül berendeztük. — Dusan felszerelt raktáron tartunk *hálószoba-, ebédlő és SZALON-BERENDEZÉSEKET*, valamint *THONET-féle HAJLITOTT BUTOROKAT*, ugyszintén *ASZTALOS és KÁRPITOS MUNKÁK* előállítását a legjutányosabb árszámítás és a legizlésebb kiállítás mellett elvállalunk. — Ugyszintén az *ESZTERGÁLYCS SZAKBA VÁGÓ munkálatok* a legolcsóbb árszámítás és a lelelkiismeretesebb kiállítás mellett eszközölteinek, valamint az e szakmába vágó munkák szintén raktáron is tartatnak. — Tisztelettel

Lukács Antal és Társa.

685

Napernyők, női szines és fekete

Harisnyák, női, férfi és gyermek

Ingek, Lábravalók, férfiak részére

Csakis e héten kerülnek eladásra

Kovács L. és Társánál Zöldfa-utca.

Hatóságilag ^{engedélyezett} **v é g e l a d á s.**